

Van het bestuur.

Geachte leden en belangstellenden.

Voor U ligt alweer de derde "Kroezeboom" van dit jaar. Voor velen van U zal de vakantieperiode weer voorbij zijn en zult U weer terecht gekomen zijn in de normale dagelijkse beslommeringen. Waarschijnlijk zal ook de tijd weer aangebroken zijn, dat U weer wat meer tijd aan Uw hobby's zult gaan besteden. Wij, als bestuur van de historische vereniging, hopen, dat U weer veel plezier aan Uw hobby's zult beleven en zullen voor wat betreft Old Reurle in het komend seizoen weer diverse activiteiten organiseren, waarbij wij de inbreng van de leden gaarne accepteren.

Ondanks de vakantieperiode - wat ook voor de vereniging een rustige tijd is - hebben een paar leden van de vereniging niet stil gezeten.

Zo is ons zeer actieve lid F. Toevank samen met de streekarchivaris S. Molenaar de afgelopen tijd de gemeente rond geweest en zijn er foto's en dia's gemaakt van diverse boerderijen in het buitengebied. Op één van de komende verenigingsavonden zullen deze dia's vertoond worden, waarbij uiteraard ook de geschiedenis van de boerderijen ter sprake zal komen. Over de exacte datum van deze dia-avond zult U tijdig worden geïnformeerd via de Kroezeboom en het plaatselijk weekblad Contact.

De historische vereniging Old Reurle was ook dit jaar weer present op de jaarlijkse braderie te Ruurlo. Dat ook dit een groot succes is geweest zal U blijken uit het navolgende verslag van mevr. M.J. van Heeckeren van Kell.

Tot slot wil het bestuur nog een opmerking plaatsen naar aanleiding van het in deze Kroezeboom geplaatste artikel van de heer W. Albers. Mogelijk hebben wij in ons ledenbestand wel enkele mensen, die - evenals de heer Albers - in het verleden reeds onderzoek hebben gedaan met betrekking tot oud Ruurlo, waarbij interessante zaken aan het licht zijn gekomen, die bijzonder geschikt of interessant zijn om te zijner tijd te plaatsen in de "Kroezeboom".

Verslag van de Braderie te Ruurlo, op 30 juli 1986.

Ook de Historische Vereniging Old Reurle had een standplaats op deze braderie, waarbij we prachtig zomers weer hadden. Deze keer stonden we heel wat gunstiger dan verleden jaar, en wel voor 't restaurant van onze penningmeester, de heer A.J. van Bremen, die zich hiervoor had ingezet.

Van hem kwam ook het idee een pop in Achterhoekse klederdracht te tonen, waarvan de naam moest worden geraden. Er werd geadviseerd te denken aan een veel voorkomende meisjesnaam van eind vorige eeuw. Er waren twee van de zestig deelnemers, die de naam Berendina geraden hadden. Door middel van loting kwam Herberth Aaldering, Neptunus 9 te Aalten als winnar uit de bus, letterlijk getrokken door de man van de wet uit onze vereniging, de heer J.H. Tornij.

Ook de verkoop van de verjaardagskalender was bevredigend. Dat de braderie-activiteiten van de vereniging de drempelvrees doet overwinnen lijkt aannemelijk, aangezien er zich twee nieuwe leden opgaven en ook de heer Toevank enige bewoners van deze gemeente heeft gesproken, die verzochten om eens langs te komen voor een gesprek over de geschiedenis van hun boerderij.

Verder werd er nog veel interesse getoond voor de veelzijdige informatie die was uitgesteld en ook werd verstrekt door de actieve medewerkers van de vereniging.

Al met al kijken we met voldoening terug en ook alweer vooruit naar dit jaarlijkse evenement, waarin 't streekgebeuren van 't heden en 't verleden zo goed tot uiting komt.

M.J. van Heeckeren van Kell.

Secretariaat.

Bij de secretaris zijn verenigingsbladen binnengekomen van de verenigingen Zieuwent (Het Hoenderboom) en Doetinchem-Zelhem (Kronyck).

Bijeenkomst.

De eerstvolgende bijeenkomst van de vereniging zal op woensdag 10 september 1986 worden gehouden in zaal Wieggers te Mariënveld. Tijdens deze vergadering zal de heer J. Boekelder uit Groenlo een dia-avond verzorgen, over het ontstaan van de dorpen Zieuwent en Mariënveld. De aanvang van de avond is 20.00 uur. Het bestuur nodigt U hierbij allen uit en hoopt, dat deze zeer interessante avond door velen zal worden bezocht.

Onder verwijzing naar de vorige Kroezeboom, waarin werd medegedeeld, dat één van de leden een stukje in het dialect had geschreven het volgende. Om een eenheid te krijgen in het schrijven van stukjes in het dialect heeft het bestuur besloten, dat bij deze stukjes de WALD-spelling zal worden gehanteerd. De binnengekomen stukjes zullen dan ook - in overleg met de schrijver - in samenwerking met de heer Schaars worden gecorrigeerd. Laat dit echter geen beletsel zijn, om eens een stukje in het dialect te schrijven.

Hieronder willen wij het eerste stukje dialect plaatsen, dat door één der leden is ingezonden.

A 'j plat könt praoten...

In 't eerste nummer van dit jaar van de "Kroezeboom" ston een gedich vande veurzitter woormet e de eerste bie-eenkomst van dit jaar had eopend. Bie een vereniging as de onze dee 't olde en streekeigene veur 't naogeslacht wil bewaarn, heurt ok een stukske in 't plat. Hoovölle kinder praotter nog plat, veural uut 't darp? Vrogger leern ie eers plat en op schole Hollands. Doordeur könt sommegen zich better in 't plat utdrukken as in 't Hollands. Veurege wekke praotten ik met ene uut Aalten van geboorte, dén viefendarteg jaar in Canada woondn. Hee praotten gebrokken Hollands moor zuver plat. Dat was echt een veurbeeld van 't gezegde da 'j oew moerstaal nooit verleert. Zo buntter heupe gezegdes die'j haoste neet meer heurt. Wee kent disse nog?

Vake mot de bene op pad,
umdat 't heufd iets vergat.

As 't rad 'm op de hakken löp,
wordt den voerman wakker, dén haoste slöp.

As een boer gin "nee" wil zeggen
zeg e: "k Zal 't nog 's aoverleggen".

Gesneenn brood en liggend geld is gauw an de kante.

Tied is geld, moor i-j mot 't op tied inwisselen.

Al is 't begin en 't ende good,
doorum lukt neet altied alles wa 'j doot.

Töt de volgende maol,
Albert-Jan.

Het Wapen der gemeente Ruurlo.

In "de Kroezeboom", jaargang 2 nummer 3 werd al vermeld, dat er in 1958 een commissie was met dezelfde doelstellingen als "Old Reurle". Eén van de toenmalige leden, wijlen de heer A.D. Pardijs heeft eens een onderzoek gedaan naar het wapen van Ruurlo. Wij prijzen ons gelukkig, dit stuk hier te kunnen publiceren.

HET W A P E N DER GEMEENTE R U U R L O.

door wijlen A.D. Pardijs.

Bij schrijven van 16 juli 1816 verzoekt de Secretaris van den Hoogen Raad van Adel, bij herhaling, aan het gemeentebestuur van Ruurlo om een aanvraag in te zenden voor een gemeentewapen.

De burgemeester van Ruurlo antwoordt hierop, namens de gemeenteraad, met het volgende schrijven:

Ruurlo, den 20 juli 1816.

Ter voldoening aan het verlangen van den Hoogen Raad van Adel heeft het Gemeentebestuur van Ruurlo de Eer te rescriberen, dat het wapen van Ruurlo van ouds geweest is,

- een zwarte windhond zittende op zijn gat op een witveld -
Hoe zeer hiervan zelden gebruik is gemaakt en nog niet anders gebruik gemaakt wordt dan alleen bij buitengewone festiviteiten, dat de manschappen te wapen optrekken, dan hebben Dezelve dit wapen in hunne Vanen gevoerd en het Gemeentebestuur van Ruurlo geen beweegredenen hebbende om deze te veranderen zoo verkiest hetzelve om tot het voeren van dit van ouds bestaand hebbende wapen te worden geconfirmeerd.

Het Gemeentebestuur van Ruurlo,

Namen hetzelve

De Burgemeester,
Luitjens.

Het merkwaardige is, dat de Hoge Raad van Adel bij besluit van 20 juli 1816 dus op dezelfde datum als bovenstaande brief van de burgemeester, aan de gemeente Ruurlo een wapen verleend met als omschrijving:

- In goud een springende windhond van sabel, gehalsband van goud -

De burgemeester gaf in zijn schrijven wel een enigszins andere omschrijving van het wapen dan de Hoge Raad van Adel. Vermoedelijk zal hij de omschrijving wel ontleend hebben aan één van de oude vanen, waarvan in zijn schrijven sprake is en die jaarlijks door de schutterij bij de kermisviering werden megedragen en zeker wat primitief waren geschilderd. Menig heraldicus heeft getracht de betekenis van dit zeer oude wapen te ontdekken, maar een positieve verklaring is tot op heden nog niet gegeven. Ook Klaas Sierksma, de samensteller van het boek "De gemeentewapens van Nederland" geeft geen duidelijke verklaring. Hij brengt dit wapen vragenderwijs in verbinding met het oude volksverhaal uit deze streken van Derk met de höndekes, die als een wilde jager door de lucht vaart. Een verhaal overgeleverd uit de heidense tijd, waar de hond de begeleider is van Wodan.

Dat dit wapen echter met de jacht te maken kan hebben is zeer waarschijnlijk.

Het geslacht Roderlo, dat voor de 15e eeuw het kasteel Ruurlo bewoonde, heeft reeds een hazewindhond in het wapen gevoerd. Het geslacht van Heeckeren, meer dan vijf eeuwen in het bezit van het kasteel Ruurlo, heeft dit wapen van de heren van Roderlo voor dit kasteel behouden. Dat het geslacht van Heeckeren dit wapen heeft overgenomen, houdt zeer waarschijnlijk verband met het erfrichterschap over het zogenaamde Ruurlose Broek. Dit erfrichterschap, reeds uitgeoefend door het geslacht Roderlo, was erfelijk verbonden aan het Huis Ruurlo.

Ruurlo

*Uit Wapenboek-verzameling Dr. Sixma van Heemstra, 'De Colckhof',
Laag Zutphen*

Het Ruurlose Broek heeft een uitzonderlijke geschiedenis in deze streken. Dit broek, ter grootte van ongeveer 3000 ha, was namelijk vanaf de vroege middeleeuwen zogenaamd "Domeingrond".

Eén van de rechten aan deze "domeingrond" verbonden, was het recht van de lange jacht, de jacht met windhonden dus.

Van dit recht heeft volgens overlevering onder meer de bekende of liever de beruchte Hertog van Alva enige malen gebruik gemaakt.

De erfrichter had onder meer de plicht de rechten aan deze gronden verbonden, waaronder die van de lange jacht, een belangrijke bezigheid in die dagen, te beschermen.

De windhond in het wapen draagt een halsband, wat duidt op de omgang met mensen en waarschijnlijk met de jacht.

Het ligt mijns inziens voor de hand de oorsprong van het Ruurlose wapen te zoeken bij genoemd erfrichterschap en het recht van de lange jacht, al is hiervoor geen direct bewijs aan te voeren.

Bovengenoemd domeinrecht kwam in 1813 aan Koning Willem I met nog altijd het erfrichterschap van de Heer van Ruurlo.

Bij Koninklijk Besluit van 9 januari 1828, nummer 8 deed de Koning echter afstand van zijn rechten, waarbij tevens werd bevolen, dat het Ruurlose

broek moest worden verdeeld onder dezelfde voorwaarden die golden voor de verdeling der marken, terwijl tevens een regeling moest worden getroffen voor het onderhoud van de waterwegen met hun kunstwerken en de aan te leggen wegen.

Bij Koninklijk Besluit van 16 september 1834, nummer 68 werd de verdeling van het Broek goedgekeurd en werd tevens een commissie ingesteld, de zogenaamde Ruurlose broekcommissie, die tot opdracht kreeg:

"Het onderhoud van de hoofdwegen en waterleidingen, bruggen, duikers en vonders, de bezoldiging van een aan te stellen oppasser of veldwachter, en voorts alle zoodanige kosten, welke in het vervolg tot verbetering van de wegen en waterleidingen mochten noodzakelijk geacht worden, door elken eigenaar zouden worden gedragen en zulks naar gelang van het bundertal der toebedeelde gronden".

Tevens werd bepaald:

"dat tot vinding van de kosten jaarlijks of wel zo dikwerf zulks nodig zou zijn, door de commissie een overslag van de benodigde gelden over de gronden zou worden opgemaakt, zulks naar gelang van het bundertal, en dat voornoemde last van onderhoud enz. zou zijn "inhaereerende last op de gronden" onafscheidelijk van dezelve en niet uitkoopbaar".

Deze commissie bestond uit vijf leden, namelijk twee uit Ruurlo, één uit Halle en Zelhem, één uit Zieuwent en één uit Beltrum en Lindvelde. Deze leden werden aangewezen door de gemeentebesturen van Ruurlo, Zelhem, Lichtenvoorde en Eibergen.

Eerst in 1924 is de zaak van de Commissie van het Ruurlose Broek geheel afgewikkeld. In de kas was nog een bedrag van f.1555,87 aanwezig, welk bedrag in de kas van de provincie werd gestort.

Hiermede was dus aan een meer dan vijf eeuwen uitgeoefend erfrichterschap door de bewoners van het kasteel Ruurlo een einde gekomen.

In de eerste helft van de 18e eeuw zijn door de toenmalige bewoner van het kasteel Ruurlo onder het klokketorentje in het midden van de voorgevel de geaccoleerde, in witte steen uitgehouwen, wapenschilden aangebracht van van Heeckeren en Lynden, met als hartschild het bovenomschreven wapen van Ruurlo.

Ruurlo, augustus 1969.

Het huidige Wapen der gemeente Ruurlo.

Op deze bladzijde willen wij U een paar bladzijden uit een rekenschrift laten zien, zoals dat vanaf 1 januari 1845 in gebruik was op de school in de Veldhoek.

24) Voorbeelden van gemiddeldheid

Als spreedig kan iemand te paard een overtoer welke hem $2\frac{1}{2}$ uur voor is inhaken als hij het 12 uur $\frac{1}{10}$ uur gaans over D. Antw. $= 1\frac{19}{20}$ uur

$$\frac{1}{10} : 2\frac{1}{2} = \frac{1}{25} : 2\frac{1}{2}$$

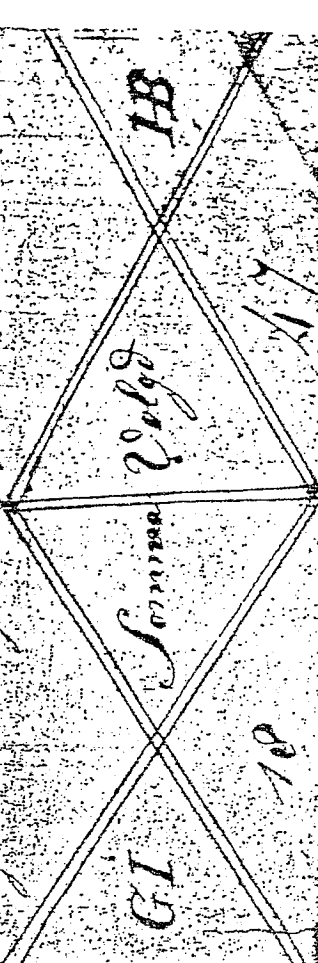
$$\frac{1}{12} : 1\frac{1}{2} = 10 : 4$$

$$24 : 1\frac{1}{2} = 18 : 1$$

$$24 : 1\frac{1}{2} = 18 : 1$$

$$24 : 1\frac{1}{2} = 18 : 1$$

Als veel uren gaans kan een veldhoek 2 veldhoeken afleggen als hij $6\frac{1}{2}$ uur gaans afleggen in een $\frac{1}{10}$ uur $1\frac{1}{10}$ uur veldhoeken 3 veldhoeken

25) Interest van 10000

Als veel bedraged het kapitaal leide dat over 2 jaar was 1575 gulden teg 3 procent jaars

$$100 : 2575 = 10000 : x$$

$$10000 : 1575 = 10000 : x$$

$$10000 : 26521500 = x$$

$$2652\frac{1}{2} \text{ Gulden Antw. } 2652\frac{1}{2} \text{ Gulden}$$

Voorbeeld van met gemene breuken

Als iemand te paart in den tijd van $\frac{3}{4}$ uur $2\frac{1}{2}$ uur gaans kan veldhoeken 2 veldhoeken afleggen als hij $5\frac{1}{2}$ uur gaans afleggen in een $\frac{1}{10}$ uur

$$2\frac{1}{2} : 5\frac{1}{2} = 2 : 5$$

$$20 : 11 = 9 : 4$$

$$56 : 11 = 9 : 4$$

$$56 : 11 = 9 : 4$$

RUURLOSE VOORoudERS

Al diverse malen hebben wij als historische vereniging Old Reurle gebruik gemaakt van de voorhandene kennis van dr. W. Albers uit Nuenen. Wie is echter W. Albers en waarom heeft hij zo'n belangstelling voor de geschiedenis van Ruurlo ?

Om U nu eens kennis te laten maken met de persoon Albers, plaatsen wij een stuk over zijn Ruurlose voorouders, waaruit blijkt, dat de familie Albers vroeger nauw betrokken was bij Ruurlo, waarmee de belangstelling van de heer W. Albers verklaard is.

Een Ruurlose brief uit 1860.

Geboren te Haarlem en getogen in Amsterdam, Hilversum en Utrecht, woon ik in een randgemeente van Eindhoven. Mijn vader (landelijk socialistisch vakbondsleider; hoofdkantoor te Amsterdam) en zijn broer (referendaris bij het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid) hadden hun domicilie in de Randstad Holland. Hun vader echter is, evenals vele van zijn voorouders (noot 1) te Ruurlo geboren. Vandaar mijn belangstelling voor Ruurlo. Geboren te Ruurlo en wel op de Denneboom op de Lusinkbrink (tegenwoordig: Nieuwenhuishoekweg 5), waar diens vader, Jan A(a)lbers (Ruurlo 1825 - Ambt Hardenberg 1913) een houtdraaijerij had. De Denneboom is, zover ik heb kunnen nagaan, ruim twee eeuwen geleden gesticht (noot 2). De Denneboom heeft ook Nijlands- of Tellershutte geheten. Er zijn aanwijzingen, dat in de 18e eeuw tevens de namen "het Nieuwe Nijlandshuis" en "Nieuw Nijland" gebruikt zijn.

"Ik weet alles van hout" placht Jan A(a)lbers te zeggen. Op de Denneboom werden op een draaibank met behulp van zorgvuldig gestuurde beitels en gutscharen en preciese meetinstrumenten allerhande soorten hout schoon, glad, effen en smaakvol bewerkt tot gedraaide tafelpoten, onderdelen voor stoelen, spinnewielen, enz. Grote nauwkeurigheid en een vaste hand waren vereist. De bekende zeventiende-eeuwse dichter, schilder en etser Jan Luyken heeft over dit ambacht dan ook gedicht (noot 3):

" Draajer
Ik draaie niet met alle winden;
Schoon op de weereeld veel te vinden;
Ik draai gevlamt of effen rond,
en dat geschied op vasten grond. "

Ook zijn zoons hebben uit vaders werkplaats op de Denneboom een graantje vaardigheid meegepikt. Van zoon Jan wordt verteld, dat hij het gehele "Onze Vader" op een dubbeltje kon graveren en van de oudste zoon Jan Hendrik bezit de familie nog een klarinet, die hij zelf gemaakt heeft. Naast zijn bemoeienissen met de houtdraaijerij had Jan A(a)lbers nog andere zaken aan zijn hoofd. Hij beheerde vanuit Ruurlo, als reizend houtvester-rentmeester voor een vermogend Zutphens heer, F.C. Colenbrander, diens bosbezit in Duitsland, juist over de grens in de buurt van Wesel: bosonderhoud en houtverkoop.

Een indruk van zijn activiteiten geeft een door Jan A(a)lbers aan F.C. Colenbrander geschreven brief, die hij op 27 mei 1860 vanuit Ruurlo verstuurde. De brief luidt als volgt:

" Den Heer F.C. Colenbrander
te Zutphen.

Ruurlo den 27 Mei 1860.

Mijn Heer.

Heden heb ik de 70 Gulden door Ued. tot mij gezonden ontvangen, en ben voornemens dinsdagmorgen weer te vertrekken naar de Bleckhorste; het schillen is nu bijna gedaan, en den Eek (noot 4) heb ik verkocht voor 16 Thaler de duizend pond, aan de Heer Borgman in Rees, om in den Bosch (te) wegen en te ontvangen. Zelfs de arbeiders, die er bij het wegen en

halen nodig zijn, moet de Heer Borgman noch betalen, en wanneer 't eens ware, dat het weêr regenachtig word, dan kan ik den Eek op zijn kosten uit de Bosch laten varen in eene schuur; mij dunkte het was een goeden prijs, ik moest dat doen; indien Ued. daar genoeg in neemt dan is het goed. Zoo niet, dan gelieve Ued. mij zulks ten spoedigsten te doen weten. Het hout heb ik noch niet verkocht; ik ben gisterenmorgen bij de Heer Bôgel te Isselborg geweest en heb geen ackoord met Zed. gekregen. Nu wou hij eerst bij mij koomen in de Bosch en zien het hout; kan ik dan noch niets met hem geworden, dan zal ik het aan den verkoop laten koomen; als ik de sprokken verkoop, dan twijffel ik niet of ik zal het wel kwiteeren, wand daar ben ik tot heden toe altijd noch al zeer gelukkig in geweest.

Mijn Heer, indien 't Ued. eenigsins mogelijk is komt mij dan toch ditmaal eens bezoeken, temeer omdat ik nu een zeer gewichtig werk gedaan heb omtrent het uitdunnen van de heisters; de Bosch heeft er een zeer schoon aanzien door gekregen; het is nu als 't ware een der schoonste schilderijen der natuur.

In afwachting van Ued. hoop ik noch lange te blijven Ued Dienaar.

J. Aalbers.

P.S. (den Eek word na de aflevering voort betaald); deze week krijg ik noch niet gedaan met Bossen binden en Klafter zetten; ik bedoel daarmee als Ued. deze week eens niet kon komen, de andere week is 't ook noch tijd. "

Deze brief is afkomstig uit het voormalige huisarchief van de familie Colenbrander te Zutphen. Voor deze brief moest, als toendertijd gebruikelijk de geadresseerde, de heer Colenbrander dus, de port voldoen. Deze bedroeg vijf cent, op de voorkant van de enveloppe geschreven door de loopbode van Ruurlo over Vorden naar Zutphen. Tevens draagt de enveloppe het stempel van aankomst te Zutphen: 28.5.1860, de volgende dag dus (noot 5). De genoemde plaatsen Isselborg en Rees liggen in Duitsland, respectievelijk aan de Oude IJssel en aan de Rijn.

Deze brief van een Ruurlose ingezetene uit het midden van de vorige eeuw brengt, naast de bijzondere, ook enkele algemene aspecten aan het licht, o.a. de mobiliteit. Vrij grote afstanden werden met de toen beschikbare middelen van vervoer (te voet, te paard, per trekschuit, per diligence) betrekkelijk snel afgelegd. Isselborg - Ruurlo vergde niet meer dan één dag immers Jan A(a)lbers schrijft te Ruurlo: "Ik ben gisterenmorgen bij de Heer Bôgel te Isselborg geweest.

W. Albers.

NOTEN:

- 1). Zie o.a.: W. Albers, "Het geslacht A(a)lbers uit Ruurlo", eig. uitg., Nuenen 1976; hiervan bevinden zich o.a. exemplaren in het Gemeentearchief te Zutphen en het Rijksarchief te Arnhem, en kunnen aldaar geraadpleegd worden. Er komen heel wat Ruurloërs in voor.
- 2). Zie nader hierover mijn artikel "Het goedjen De Denneboom en het hotel De Ja(e)ger te Ruurlo" in: Jaarboek Achterhoek en Liemers 6(1983)10.
- 3). "Menschelyke bezigheden, zo van Regeeringe, Konsten, Wetenschappen, als Handwerken", uitg. te Amsterdam bij Reinier en Josua Ottens.
- 4). Eek is eikenschors; het werd, gemalen, gebruikt als looistof in de leerlooierijen.
- 5). Vlg. mededeling van de heer P.J. Koemans te Nijmegen.

Om eens te kijken hoe het dorp Ruurlo er in 1847 bij lag, hebben we een beschrijving gekregen uit het Aardrijkskundige Woordenboek van 1847. De schrijver daarvan, de heer Van der AA, vertelde daarin - in het kort - de geschiedenis van Ruurlo, alsmede die van het Huis te Ruurlo, de Mark van Ruurlo en het Ruurlose Broek.

Deze beschrijving, welke ter beschikking werd gesteld door de heer W. Masman willen wij U in de originele tekst eens laten lezen.

RUURLO, gem. in het graafsch. Zutphen, prov. Gelderland, arr. Zutphen, kant. Lochem, (3 k. d., 8 m. k., 4 s. d.); palende N. aan Lochem, O. aan Borculo, Z. aan Zelhem, W. aan Hengelo-en-Vorden.

Deze gem. bevat het d. Ruurlo, benevens de geb. Brouwershoek, Garvelinkhoek, Brinkmanshoek, Leusinkbrink, Nieuwenbuishoek, Wissinkhoek, den Bruil, Winkelshoek, de Haar, het Zieuwent, de Veldhoek, Fopnerhoek en Everwenninkhoek. Zij beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 6301 bund. 37 v. r. 71 v. ell., waaronder 6162 bund. 34 v. r. 2 v. ell. belastbaar land. Men telt er 380 h., bewoond door 403 huisgez., uitmakende eene bevolking van 2650 inw., die meest in den landbouw hun bestaan vinden, wordende er alleen eenige handel in hout en spek gedreven. Men heeft er ook drie grofmederijen, eenen windkorstmolen en eene eendenkooi. In 1839 was hier mede eene calicotsfabriek opgericht, doch deze is in het jaar 1843 weder te niet gegaan.

De Herv., die er ruim 1950 in getal zijn, onder welke ongeveer 900 Ledematen, maken eene gem. uit, welke tot de klass. en ring van Zutphen behoort. De eerste, die in deze gem. het leeraarsambt heeft waargenomen, is geweest JOHANNES WICELIUS, die in het jaar 1598 herwaarts kwam, en in het jaar 1602 naar Groenlo vertrok. Het beroep geschiedt door den kerkeraad, doch de Heer heeft het recht om bij de beroeping tegenwoordig te zijn.

De R. K., die er ruim 600 in getal zijn, behooren gedeeltelijk tot de stat. van Ruurlo, gedeeltelijk tot de stat. van het Zieuwent. — De 8 Istr., die er wonen, behooren tot de bijkerk van Lochem.

Men heeft in deze gem. twee scholen, als ééne te Ruurlo en ééne in den Veldhoek, welke gezamenlijk door een gemiddeld getal van 210 leerlingen bezocht worden.

Het d. Ruurlo, Reerlo, Ruurlo, Roerlo, Roederlo of Roeralo ligt 4 u. Z. W. van Zutphen, 2 u. Z. van Lochem, aan den straatweg van Zutphen naar de Pruisische grenzen. — Men telt er in de kom van het d. 63 h. en ongeveer 420 inw.

De naamvoersprong van dit d. heeft aanleiding gegeven tot velerlei gissingen. Er zijn er die den naam willen doen afstammen van de moer nigvuldige bosschen, welke in vroegere dagen, de oostreken van Ruurlo overdekt moesten hebben. Volgens hen zoude Roerzalo worden afgeleid, van het woord *roden* (mitroeffen) en Ruurlo alsoo eene plaats aanduiden, alwaar men den grond van boomen en struiken gerviverd en tot akkerland ingerigt had. Anderen roeken de naamafleiding in *Rode*, *Reude*, dat, volgens KILIAN eenen hond beteekent, en zulks, omdat het wapen van Ruurlo in eenen windhond van zabel op een zilver veld bestaat. Meer sannemelijk echter komt ons het gevoelen voor van den beroemden Nederlandschen Dichter en Oudheidkenner, Mr. ANTONI CRISTIAAN WILHELM STARRING VAN DER WILDESBORCH, die Ruur of Ruur de eerste lettergreep van Ruurlo afscheidt van *ree*, *roo*, *reeuw*, in het oud Frankisch *Arco*, *Arca*, in het Angelsaxisch *reeuw* en in het Deensch *Ar* (een hijk), en van *lo*, een uitgang, welke men in de namen van vele plaatsen in ons vaderland terug vindt, en welke volgens velen, eene *hoogte plaats* aanduidt, als wanneer Ruurlo, eene *hoogte gelegen, ter begraaftplaats bestemde plaats*, zoude beteekenen; een gevoelen, dat onmiskenbaar wordt aangedrongen door de zekerheid, welke men voor weinige jaren bekomen heeft, dat de Germanen, in dreezen omtrek, grasheuvelen hebben opgeworpen. Nog worden immers op het huis te Ruurlo, aarden potten bewaard, welke uit den zoogenaamden *Kattenbelt* (Kattenheuvel), aan den Zutphenschen straatweg, op ongeveer een kwartier uur afstands van Roerlo, zijn opgegraven, welke kruiken met asch of overblijfsels van beenderen waren opgevuld.

De Herv. kerk stond, vóór de Reformatie, ter begering van het kapittel van Zutphen, en als Otto, Pastoor van Lochem, in 1327, bewetende, dat hij en zijne nazaten tot dat begeren gerechtigd waren, is zijn onregmatige eisch door de vertoogen van het kapittel geheel in het licht gesteld en hij, om zijne roekeloosheid, door den Regter, in eene zware boete geslagen. In deze kerk waren twee vikarijen gesticht,

de vikarij van de H. ARA, die van de H. H. Petrus en Paulus, CORNELIUS en QUIRINUS, Mastelaars en ANTONIUS en HUBERTUS belijders. Dit bedehuis hetwelk in 1848 vergroot en verrijkt is, is thans een net gebouw. In het jaar 1840 is daarin een nieuw orgel geplaatst, uit eigen middelen der gemeente bekostigd, waarbij een edele godsdienstvriend en voorbeeldig weldoener eene aanzienlijke gift gevoegd had. Aan de kerk is een spitse toren gebouwd.

De R. K. kerk heeft een klein lantaarntorentje. — De dorpschool wordt gemiddeld door een getal van 140 leerlingen bezocht.

ROBIELO is de geboorteplaats van den Latijnsche dichter HENRICUS MAXIMUS (HENRIK TER HAER), geb. in 1850 of 1851.

De kermis valt in den derden Woensdag in Augustus.

RUURLO (HET HOIS-TE-), havez. in het graafs. Zutphen, prov. Gelderland, distr., arr., en 4 u. Z. W. van Zutphen, kant. en 2 u. Z. van Lochem, gem. en 10 min. Z. van Ruurlo, aan den voor weinige jaren aangelegden straatweg van Zutphen naar Winterswijk.

Wie de stichter van deze oude havez. geweest zij, blijkt nergens, doch dat zij reeds vroeger tot de heerschachten behoort heeft, die van eenige beteekenis waren, blijkt daaruit dat zij als een zadelleen des vorstendoms Gelre vermeld wordt.

Onder de regering van ARNOLD, Hertog van Gelder, vinden wij van leden der familie ROORDENLOO gewag gemaakt; welk geslacht, met grond, voor de eerste bezitters van dat riddergord mogen gehouden worden, uit welk geslacht het in dat van VAN HECKEREN schijnt te zijn gekomen, althans in 1420 verkocht JAN VAN HECKEREN het reeds aan JACOB VAN HECKEREN, wiens zoon EYERT, er in het jaar 1446, mede beleend werd. Eetlijke jaren later, ging het huis, door huwelijk van eene AERTS VAN HECKEREN, met WILHOLT DE RODE VAN HECKEREN, aan eenen anderen tak van dat geslacht over, daar de vijf broeders van deze erfdochter van Ruurlo allen in den oorlog tegen Spanje, en dus voor de heilige zaak der Vaderlands, gesneuveld waren. Een kleinzoon van dezen, mede WILHOLT geheten, had geene kinderen en kwam het daardoor, bij overdracht, in het jaar 1630, aan diens schoonbroeder, een afstammeling van het geslacht SCHIMMELPENNING VAN DER OYE VAN VOORSTREK, die toen als Ruitmeester en Majoor van een regiment kavallerie, in dienst van den staat was. Een en dertig jaren, bleef het huis HECKEREN, in het bezit der familie, door welke het, met zorg hersteld en genoegzaam in den tegenwoordigen toestand gebracht werd, doch in 1727, ging het weder aan het geslacht der HECKEREN over, als waaanter JACOB DIJK VAN HECKEREN, Heer van Engluizen, Barham en Krantsenburg, door koop eigenaar daarvan werd. Deze beminnelijke en bekwaame Staatsman, aan wien Gelderland, in zoo menig opzigt, groote verplichtingen had, bragt daar zijne laatste levensjaren in stille rust door. Op dezen oogenblik is het huis met de uitgestrekte sanheorigheden, een eigendom van diens kleinzoon, Jonkheer WILHEM HENRIK ALEXANDER CAROL, Baron van HECKEREN VAN ROORDENLOO DE KELL, Staatsraad, Kommandeur der Orde van den Nederlandschen Leeuw en vroeger Gouverneur van Gelderland, een man die gewisselijk ten voorbeeld verstrekken kan, hoe men den luister van geboorte, door godsvrucht en deugd kan verhoogen.

Hoewel het HUIS-TE-RUURLO, op onderscheidene tijden, belangrijke veranderingen ondergaan heeft, de vierkante dubbele grachten, welke het te voren omgaven, gedeipt zijn en het voorplein meer naar den tegenwoordigen smaak aangelegd is, hengen de linker zijde van het hoofdgebouw en de linker toren, gewisselijk vele eeuwen, daar het jaartal 1876 op de lijst van dien toren te vinden, niet dat van de eerste bouwning is, maar hoogst waarschijnlijk het tijdstip van reeds toenmaakt gedane herstellingen aanduidt.

Het beslaat, met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte van 49 bund. 1624 v. r. 10 v. ell.

Het wapen deser havez. is, even als dat van het thans niet meer aanwezige geslacht van ROBIELO, hetwelk vóór de vijftiende eeuw in het bezit deser havez. was, een schild van goud, met eenen loopenden hazewindhond van zabel, met oogen en halsband van zilver.

RUURLO (MARKE-VAN-), voorn. marke in het graafs. Zutphen, prov. Gelderland, gem. en rondom het d. Ruurlo gelegen. Zij besloeg eene oppervlakte van 2400 bund., welke gronden thans alle zijn verdeeld en gedeeltelijk verkocht.

RUURLOSCHE-BROEK (HET), heideveld in het graafs. Zutphen, prov. Gelderland, gem. en 1 u. van Ruurlo.

Dit heideveld hetwelk eene oppervlakte beslaat van 1826 bund 80 v. r., levert vele schudden of aoden om te branden op, en tevens vrij goede weiden voor het vee en plassen van de beste soort voor den landbouw. Het stond vroeger veeltijds onder water, vermits er twee waterleidingen in waren. Inzonderheid werd dit veroorzaakt door de Slink (zie dat woord). Thans is dit broek verdeeld en de drie hoofdwaterleidingen, welke er door loopen, namelijk de Slink, de Greven-gracht en de Zeeuwentsche-beek of Malen-beek thans beoorlijk opgedamd, waardoor de broekgronden voor het grootste gedeelte niet anders dan bij hoog water onderloopen.

Vóór de verdeling werden in dit broek in het voorjaar duizenden van Kievitscijeren gezocht; tegenwoordig is dit echter veel verminderd. Men vond er voorheen ook geheele troepen van wilde eenden, waarom ook aan het eene einde van dit broek eene eendenkooi is, op welke nog jaarlijks vele van deze vogels worden gevangen, hoewel niet meer in die menigte als vroeger.

Verkoopvoorwaarden van goed Sickelaarskamp (vervolg).

In aansluiting op het in de vorige "Onder d'n Kroezeboom" geplaatste artikel, betreffende de verkoop van een perceel veldgrond in de Veldhoek, genaamd "de Sickelaarskamp" volgt nu een korte toelichting daarop. Uiteraard is er veel meer over te schrijven dan we in dit kwartaalschrift thans kunnen plaatsen, doch we komen daar te zijner tijd nog wel eens op terug. Allereerst werden we attent gemaakt op een kleine onjuistheid. Het genoemde artikel werd destijds gepubliceerd in "Bijdragen en Mededelingen Gelre van de vereniging "Gelre". De oudheidkundige vereniging "de Graafschap" bestond toen nog niet.

In verband met het bij het artikel gevoegde kaartje lijkt het ons gewenst, om allereerst over de daarop vermelde boerderijen iets meer te vertellen. Zoals uit het begin van het aangehaalde artikel uit 1628 blijkt werd er door het Markebestuur van Ruurlo destijds tot die verkoop besloten, omdat men tijdens het beleg van Groenlo door Frederik Hendrik in 1627 veel schade had geleden aan de kerk en andere zaken in Ruurlo en men dringend herstel nodig achtte en de daarvoor benodigde gelden bij de verarmde inwoners van Ruurlo nauwelijks kon verwachten. Wanneer dan na de verovering langzamerhand de toestand hier iets stabielier wordt en tenslotte in 1648 de tachtigjarige oorlog wordt beëindigd met de Vrede van Munster, dan bestaat er bij de Overheid de behoefte om een overzicht te krijgen van de middelen van bestaan, die nog zijn overgebleven. Daartoe werden er in elke plaats, stad of dorp, schatters aangesteld, die rapporten moesten samenstellen van alle gebouwen en bijbehorende bouw- en weilanden, de eigenaars, huurders, lusten en lasten, om op die manier enig inzicht te krijgen in de te verwachten opbrengsten. Aan de hand van die rapporten werden dan lijsten opgemaakt (de "verpondingsregisters") waaruit men een soort inkomstenbelasting berekende. Zo zijn er ook lijsten van Ruurlo bekend, die een vrij nauwkeurig verslag geven van alle woningen, bedrijven en boerderijen en de bijbehorende landerijen. Hieraan kunnen we al vrij veel gegevens ontleen, terwijl er van enkele boerderijen al veel eerder de namen genoemd worden. Naarmate de ontwikkeling voortschrijdt komen we dan steeds meer gegevens te weten, terwijl tenslotte na Napoleon, het Kadaster en het Bevolkingsregister en de Burgerlijke Stand, de instanties zijn waar al deze gegevens voortdurend moeten worden bijgehouden.

Dan nu een korte toelichting op de op het kaartje staande boerderijen.

Boerderij 't Sikkeler.

Zoals we gezien hebben, werd de familie Willinck in 1628 eigenaar. Als ze er al zelf niet gingen wonen, dan hebben ze zeker wel iemand als pachter het één en ander laten beheren en langzamerhand ontginnen. Ze waren zelf immers gedurende twee generaties "richter van Ruurlo" en als zodanig was er zeker wel iets voor hen te organiseren. Blijkens een proces stuk van 1745 is er dan nog sprake van de weduwe Willinck als eigenaresse. Er is dan echter een pachter Gotink. In 1741 en 1771 staat 't Sikkeler vermeld op een lijst van verplichte turfleveranties en in 1785 staan ze genoemd op een lijst van verplichte hand- en spandiensten, voor het dienen met paard en wagen (=span). Circa 1811 zien we in het Bevolkingsregister als hoofd van het gezin vermeld Lammert Visscher. In 1820 wordt hij opgevolgd door Jan Wassink, in 1830 door Jan D. Wassink en in 1850 Hendrikus Wassink. In 1863 woont er de weduwe Wassink - Nahuis. Zij woont er tot 1874, waarna Alof J. Wentink, afkomstig van Amt Delden er komt te wonen. Deze vertrekt in 1879 naar Zelhem, en hij wordt opgevolgd door de weduwe Anneken Eggink, die afkomstig was uit Gandringen. Zij woonde er samen met haar schoonzoon, tevens neef Derk Gerbscheid (hij was ook reeds weduwnaar). Deze hertrouwde in 1881 met Willemina Reerink, waarna de boerderij tot op heden in deze familie is gebleven.

Betreffende de andere op het kaartje voorkomende boerderijen zullen we ons voorlopig tot de oudste moeten beperken, daar we anders te veel de aandacht van de direct erbij betrokkenen zouden afleiden.

Boerderij 't Liestroo.

Deze boerderij wordt ook wel "het Levenstroet" genoemd en werd reeds in het jaar 1428 in een acte genoemd. In 1650 kwam het ook reeds voor in het eer-

der genoemde verpondingsregister, als zijnde eigendom van de Gravin van Bronckhorst, evenals de dichtbij gelegen boerderij "de Groes", dat in 1650 ook wel werd aangeduid als "het andere Levenstroet". Deze boerderijen en nog een paar andere in de Veldhoek liggen direct naast de "Hissinkbeek", een zeer oud beekje, dat zich in vroeger tijden al kronkelend een weg zocht langs enkele hoger gelegen kampen. Deze situatie leende zich al vanaf zeer oude tijden uitermate goed voor het stichten van een boerderijtje, omdat men zowel met natte, als droge weersomstandigheden rekening moest kunnen houden, om zowel voor mens als dier toch enigszins de voedselvoorziening te kunnen waarborgen. Deze boerderijen behoren dan ook tot de oudste in deze omgeving. 't Liestroo of ook wel "Lijvestro" zoals het voorkomt op de lijst van 1771 en 1785 voor turflevering en wegens spandiensten met paard en wagen. De naam Lijvestro wordt ook wel in verband gebracht met een mogelijke oude verplichting tot het leveren van het "lijfstro" voor de bedsteden van hun Heer. Voor de bewoners van deze boerderij kunnen we weer het Bevolkingsregister van 1811 raadplegen en dan wordt als hoofd van het gezin H. Liestro genoemd. Mogelijk is zijn naam ontleend aan de boerderijnaam, die immers al heel oud is. Hendrik werd in 1830 opgevolgd door D. Liestro, die in 1889 naar Vorden vertrekt (dit lijkt verder dan het was, want hij ging dichtbij, juist over de grens Ruurlo-Vorden wonen). Zijn opvolger op 't Liestroo werd Garrit Vos. Hij bleef dit tot 1896, waarna Berend ten Arve, afkomstig van 't Velleken op de Lusinkbrink (reeds beschreven in de Kroezeboom nummer 4 van 1985) de pachter werd. Deze familie woont nog steeds op 't Liestroo, dat na de Bronckhorsten, de van Heeckerens van het Huis te Ruurlo, en thans Staatsbosbeheer als verpachter kent.

Boerderij de Groes.

Deze boerderij was eveneens genoemd op de lijsten van turflevering. In 1785 wordt de Groes genoemd als Rotmeester (wijkvertegenwoordiger) en als zodanig vrijgesteld van hand- en spandiensten. In 1811 woonde op de boerderij Willem Groes, die in 1839 werd opgevolgd door Berend Groes. Deze bleef er tot 1863. Dan wordt zijn schoonzoon Garrit J. Waarlo de bewoner. Deze bleef op de boerderij tot 1902 en zijn zoon Willem tot 1911. Hierna wordt de pachter Reind Norde, afkomstig van Lonneker. Ook voor deze boerderij geldt de opvolging van pachters en verpachters als hiervoor omschreven.

Boerderij Schuttenstede.

Deze boerderij, die ook in het verpondingsregister werd genoemd, blijkt in circa 1660 als onderpand van een lening overgegaan te zijn in eigendom van de Sint Antoni Kleine Broederschap te Zutphen, die daarvan langdurig een uitgebreide en nauwkeurige administratie heeft bijgehouden, welke thans bewaard wordt in het Gemeentearchief van Zutphen. De bewoners, volgens het register van 1811 zijn de familie Harmen Sieverink, waarna in 1831 Garrit Jansen er komt te wonen. In 1850 woonde Garrit Tragter er, die in 1868 werd opgevolgd door zijn schoonzoon Marines Bentsink. Deze werd in 1873 weer opgevolgd door zijn schoonzoon Jan W. Bouwmeester, die na zijn overlijden in 1922 ook weer werd opgevolgd door zijn schoonzoon G.J. Wolsink. Tot op heden is het in deze familie gebleven, terwijl na de Kleine Broederschap, de familie van Heeckeren van Kell en thans Staatsbosbeheer als verpachter bekend zijn.

Boerderij Beuwken.

Deze werd ook wel "Beukenshuis" genoemd, zoals vermeld in de acte betreffende 't Sikkeler. Deze boerderij werd al in 1494 genoemd; eveneens in het verpondingsregister van 1650. Hij kwam voor op de lijsten van verplichte turfleverantie 's en diensten. Het was, volgens eerder genoemd proces-stuk, in 1745 in eigendom van het Gasthuis te Zutphen. Volgens het Bevolkingsregister van 1811 is de weduwe Esselenbroek als hoofd van het gezin aangemerkt, waarna in 1830 weduwe G. Esselenbroek staat vermeld. In 1840 werd zij opgevolgd door Berend Esselenbroek, terwijl in 1850 Frederik Spijker er woonde. In 1886 trouwde Johanna Esselenbroek met Antoni Arfman, waarna de opvolging via de vrouwelijke lijn in deze familie is gebleven.